

Muhaddislerin Metin Tenkidi Yapmadıkları İddiasına Yönelik Bir Eleştiri: Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Metin Tenkidi

Erkan Önder

 <https://orcid.org/0000-0002-6494-5252> | eonnder34@hotmail.com
Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye

Öz

Hadisler tedvin sürecinde birçok açıdan incelemeye tâbi tutularak kitaplara kaydedilmiştir. Bu incelemelerin ilk aşaması hadisin senedinin sahîh olup olmadığının tespitidir. Senedi geçerli şartları taşıyan hadisler müelliflerce kitaplara alındıktan sonra yer yer metin tenkidi yönünden değerlendirilmiştir. Fakat bazı klasik eserlerde metnin önemsenmediği ve yakın dönemdeki bazı araştırmalarda muhaddisler tarafından metin tenkidi yapılmadığı iddia edilmiştir. Klâsik kaynaklardaki eleştirilerinin temelinde hadislerin yalnızca farklı tarîklerinin bir araya getirilmeye çalışıldığı, hadisleri anlamaya önem gösterilmediği düşüncesi ön plandadır. Goldziher, Caetani, Juynboll gibi isimler ise hadislerin kabulünde yalnızca isnâdın esas alındığını savunmuşlardır. Bununla birlikte onlar isnaddaki râvîlerin güvenilir olması durumunda hadisin doğrudan kabul edildiği, aklî ve tarihî açıdan hadis metnlerinin tetkik edilmediği görüşündedirler. Söz konusu iddialar kabul ve ret açısından hadislerin yeterli düzeyde incelenmediği hadislere hüküm vermede ve hadisleri değerlendirmede metnin dikkate alınmadığı şeklinde bir düşüncüyü zihinlere getirmektedir. Durumun gerçekten böyle olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Çünkü hadisler Kur'ân'dan sonra dinin anlaşılmasında en temel kaynaktır. Fıkıhın da esasını oluşturan hadisler üzerine yeterli incelemenin yapılmadığı iddiası şüphe uyandırıcı olup temel hadis kaynaklarına güvenilirliği zedeleyen bir mahiyet taşımaktadır. Ebû Dâvûd'un (ö. 275/889) Sünen'inde metin tenkidi yapıldığını gösteren verilerden hareketle bahsi geçen iddiaların eleştiriye açık olduğu görülmüş olup bu iddiaların eleştirisi hedeflenmiştir. Bununla birlikte Sünen'de hangi konularda metin tenkidi yapıldığı, metin tenkidi yapılırken Ebû Dâvûd'un hangi hususları ön planda tuttuğunun tespiti amaçlanmıştır. Muhaddislerin metin tenkidi yapmadığına dair ifadeler eleştirilerin yöneltildiği kitaplar taranmak suretiyle belirlenmiştir. Mezkûr eleştiriler Sünen'de yer alan veriler ile mukayeseli olarak değerlendirilmiştir. Sünen'de metin tenkidine dair verilerin farklı bölümlerde yer aldığı tespit edilmiş ve müellifin yalnızca karışıklığa sebep olabilecek meselelerde metin tenkidi gerçekleştirdiği görülmüştür. Ayrıca hadislerden bazılarının Ebû Dâvûd tarafından fiili sünnete arz edildiği ve yorumlandığı saptanmıştır. Sahabe uygulaması da metinlerin muârazasında hadisin hükmüne doğrudan etki eden bir kriter olarak delil alınmıştır. Ayrıca müellif hadislerden bazılarını aklî olarak değerlendirerek tenkit faaliyeti gerçekleştirmiştir. Bunun yanında tashif-tahrif, ziyâde, idrâc gibi metin ile doğrudan alakalı meselelere dair açıklamaların metni anlamada etkili olduğu görülmüştür. Bu da müellifin isnâd kadar metni de önemseydiğini hadisleri anlama ve metni tetkik etme çabası içerisinde olduğunu göstermektedir. Mamâfîh müellif ihtilâfu'l-hadis konusunda metindeki teâruzu tespit ederek açıklamalarda bulunmuştur.

Garîbu'l-hadis hususunda pek çok nakilde bulunarak metnin anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Hadislerin hükmüne dair yaptığı açıklama ve atıflar Fıkhu'l-hadis bağlamında metnin içeriği ile ilgili bir faaliyetin gerçekleştiğini göstermiştir. Tüm bunlar klâsik kaynaklarda metin tenkidi yapılmadığı yalnızca isnâd ile ilgilenildiği ve metnin önemsenmediği şeklindeki iddiaların Sünen bağlamında gerçeği yansıtmadığını gösterir. Çalışmadan hareketle Sünen dışındaki hadis kaynaklarında metin tenkidine dair meselelerin varlığının daha kapsamlı araştırma konusu olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Hadis, Ebû Dâvûd, Sünen, Metin Tenkidi, Ebû Dâvûd'un Metin Tenkidi.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Muhaddislerin Metin Tenkidi Yapmadıkları İddiasına Yönelik Bir Eleştiri: Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Metin Tenkidi" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	24.07.2023
Kabul Tarihi	28.07.2023
Yayın Tarihi	08.08.2023
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat
Araştırma Alanı	Hadis
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/466
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	19. Oturum - 30 Ağustos 2023 Çarşamba 11:00 - 12:10
Telif Hakkı	© 2023 Erkan Önder. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Önder, Erkan. "Muhaddislerin Metin Tenkidi Yapmadıkları İddiasına Yönelik Bir Eleştiri: Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Metin Tenkidi". 3. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 281-284. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54

A Criticism of the Allegation that Muhaddiths do not do Textual Criticism: Textual Criticism in Abū Dāwūd's Sunan

Erkan Önder

 <https://orcid.org/0000-0002-6494-5252> | eonnder34@hotmail.com
Ph.D. Student, Bursa Uludağ University, Bursa, Türkiye

Abstract

Hadīths were subjected to many examinations during the process of compilation and recording in books. The first stage of these examinations is to determine whether the hadīth's script is saḥīḥ or not. After the hadīths with valid conditions were included in the books by the authors, they were sometimes evaluated in terms of textual criticism. However, it has been claimed in some classical works that the text is not given importance and in some recent studies that textual criticism is not practiced by muhaddiths. The basis of their criticism of classical sources is the idea that only the different tariqs of hadīths were tried to be brought together and that no attention was paid to understanding the hadīths. Names such as Goldziher, Caetani, and Juynboll, on the other hand, argued that only the isnād was taken as a basis for the acceptance of hadīths. However, they were of the opinion that if the hadīths were reliable, they were accepted directly, and the hadīth texts were not examined in terms of intellectual and historical aspects. These allegations bring to mind the idea that the hadīths are not sufficiently analyzed in terms of acceptance and rejection and that the text is not taken into account in judging and evaluating the hadīths. It is necessary to determine whether this is really the case because hadīths are the most fundamental source for understanding religion after the Qur'an. The claim that the hadīths, which constitute the basis of fiqh, have not been sufficiently analyzed is suspicious and undermines the reliability of the main hadīth sources. Based on the data showing that textual criticism was made in Abū Dāwūd's (d. 275/889) Sunan, it was seen that the aforementioned claims were open to criticism, and it was aimed to criticize these claims. The statements that the Muhaddiths did not perform textual criticism were determined by scanning the books to which the criticisms were directed. These criticisms were compared with the data in the Sunan. It has been determined that the data on textual criticism in the Sunan is included in different sections, and it has been seen that the author only performs textual criticism on issues that may cause confusion. It was also found that some of the hadīths were presented and interpreted by Abū Dāwūd according to the actual Sunnah. The practice of the Companions was also taken as evidence in the textual criticism as a criterion that directly affects the ruling of the hadīth. In addition, the author performed a criticism activity by evaluating some of the hadīths rationally. In addition, explanations on issues directly related to the text, such as tashif-tahrif, ziyāda, and idrāj, were found to be effective in understanding the text. This shows that the author cares about the text as much as the isnād and that he endeavors to understand the hadīths and analyze the text. However, the author made explanations on the issue of ikhtilāf al-ḥadīth by identifying the discrepancy in the text. He contributed to the comprehension of the text by making many references to the issue of gharīb al-ḥadīth. His explanations and

references to the rulings of hadīths show that an activity related to the content of the text took place in the context of fiqh al-hadīth. All of this shows that the claims that there is no textual criticism in classical sources, that only the isnād is dealt with, and that the text is ignored do not reflect the truth in the context of the Sunan. Based on this study, it is thought that the existence of issues related to textual criticism in hadīth sources other than the Sunan can be the subject of more comprehensive research.

Keywords

Hadīth, Abū Dāwūd, Sunan, Textual Criticism, Textual Criticism in Abū Dāwūd's Sunan.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled "A Criticism of the Allegation that Muhaddiths do not do Textual Criticism: Textual Criticism in Abū Dāwūd's Sunan" presented at the 3rd Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2023-07-24
Accepted	2023-07-28
Published	2023-08-08
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Hadith
Conference	:
Title	The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/466
Location & Date	Online - August 26-31, 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 19 - August 30, 2023, Wednesday 11:00 - 12:10
Copyright	© 2023 Erkan Önder. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Önder, Erkan. "A Criticism of the Allegation that Muhaddiths do not do Textual Criticism: Textual Criticism in Abū Dāwūd's Sunan". <i>The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 281-284. Ankara: Oku Okut Press, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54